

8

EL SILENCI DE QUARANTA ANYS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ACTES DE LES REUNIONS DE L'ASSOCIACIÓ GENERAL DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA*

Pel seu interès especial, ateses les dates de celebració, són transcrites les actes de les reunions de la Junta de l'Associació General que tingueren lloc el juliol del 36 i el setembre del 37.

A les 20 hores del dia 14 de juliol del 1936, es reuneix en el seu local social la Junta Directiva de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, amb l'objecte de donar possessió als nous membres de la Junta, elegits en l'Assemblea del 1936 que va tenir lloc a Perpinyà el dia 27 de juny passat.

Presideix el Dr. A. Riera i Pau, i actua de secretari el Dr. Salvador Vives.

Assisteixen els següents Srs.: De la Junta Directiva anterior: els Drs. Riera, Calicó, Cervera, i Vives; i dels membres recentment elegits: els Drs. Corachan, Moll, i Torres Carreras.

Han excusat la seva no assistència els Drs. Sellas, Artal, Rubio, i Sanchez Gozalbo.

Oberta la sessió, és llegida en primer lloc l'acta de la sessió anterior, que és aprovada.

A continuació, el Sr. secretari dóna compte que després de l'Assemblea del IXè Congrés, la Junta Directiva queda constituïda com segueix:

President: Dr. Manuel Corachan i Garcia

Vicepresident I: Dr. Ismael Girard, de Tolosa de Llenguadoc

Vicepresident II: Dr. Emili Darder, de Palma de Mallorca

Secretari: Dr. Salvador Vives

Vicesecretari: Dr. Alfons Trias i Maxenchs

Tresorer: Dr. Josep Calicó i Maleras

Comptador: Dr. Ramon Torres i Carreras

Vocal I: Dr. Georges Baillat, de Perpinyà

Vocal II: Dr. Benet Cliver i Rodes

Vocal III: Dr. Josep Moll i Ginferrer

Vocal IV: Dr. Llorenç Rubio, de València

Vocal adjunt: Dr. Antoni Artal, de Tarragona

Vocal adjunt: Dr. Antoni Pujadas, de Lleida

Vocal adjunt: Dr. Agustí Riera i Pau, de Girona

Vocal adjunt: Dr. Àngel Sánchez i Gozalbo, de Castelló de la Plana.

---

*Llibre d'Actes de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Són les dues últimes reunions de la Junta Directiva.

El Dr. Riera i Pau en nom del president dóna la benvinguda als nous directius, expressa la seva confiança que l'Associació serà beneficiada amb llur tasca, i proposa que consti en acta un vot de gràcies als membres que cessen. Així s'acorda.

En nom dels directius entrants, el Dr. Corachan agraeix les paraules afectuoses del Dr. Riera, i expressa també el reconeixement que tenen a l'Assamblea que va designar-los. Afegeix que com a president confia que podrà comptar amb la col·laboració de tots, a l'objecte que el proper Congrés que ha de celebrar-se a València assoleixi l'èxit esclatant del Congrés celebrat a Perpinyà.

Passa a ocupar la presidència el Dr. Corachan, i actua de secretari el Dr. Vives, el qual llegeix sengles comunicacions de l'Alcaldia Popular de València i de la Municipalitat de Perpinyà. La primera és d'agraïment a l'Associació per haver designat la ciutat de València per celebrar-hi el X Congrés, i la segona remercia l'atenció d'haver estat elegit Perpinyà per al IX Congrés. S'acorda haver-se assabentat amb gran satisfacció d'aquestes comunicacions.

Després d'oferir-se a fer gestions per tal que sigui cobrada la subvenció atorgada per la Generalitat de Catalunya, de 4.000 pessetes, el Dr. Corachan s'excusa d'haver d'absentar-se de la reunió per una urgència professional.

Torna a ocupar la presidència el Dr. Riera, i seguidament el Sr. secretari proposa l'adhesió de l'Associació a la IV Setmana Cultural Valenciana, atesa la importància d'aquella manifestació cultural i a fi d'establir vincles amb organismes de la ciutat del Tària, amb mires al X Congrés. Els reunits acorden allò proposat pel Sr. secretari.

ESTAT ECONÒMIC

El Dr. Vives dóna compte d'haver estat cobrada la subvenció de 2.000 pessetes atorgada per l'Ajuntament de Barcelona en ocasió del IX Congrés. A continuació el Dr. Calicó exposa l'estat de comptes actual de l'Associació, que presenta un ròssec favorable de 10.959.75 pessetes, després de satisfer totes les despeses del IX Congrés. El Sr. secretari proposa un efusiu vot de gràcies al Dr. Calicó per l'encertada tasca que ha portat a terme tenint cura de les finances de l'Associació, i així s'acorda.

El Dr. Cervera dóna compte d'una lletra rebuda del Dr. Witver de Froutinguen, president del Sindicat Medical dels Pirineus Orientals, on glossa en termes molt falaguers l'èxit científic del IX Congrés i els magnífics resultats obtinguts per a la germanor dels metges de tots els països de llengua catalana. El Dr. Vives proposa enviar una cordial comunicació a l'esmentat company, bo i agraint a aquell Sindicat que la seva invitació hagi permès d'obtenir els resultats tan apreciats en tots sentits que ha donat el Congrés de Perpinyà. S'acorda allò proposat pel Dr. Vives.

També a proposta del Dr. Vives s'acorda enviar una comunicació de salutació cordial als companys de Junta Directiva que no han pogut prendre possessió del càrrec.

S'acorda no celebrar sessions durant el període de vacances de no haver-hi un assumpte d'excepcional importància, i donar un vot de confiança al Sr. secretari per a la resolució de les qüestions de tràmit.

El Sr. secretari a continuació informa de l'estat dels Llibres de Ponències i Comunicacions, i manifesta que dintre del que resta d'aquest mes espera que podran ésser repartits aquests llibres a tots els socis.

El Dr. Riera demana als companys que l'excusin si per l'estat de la seva salut i residir lluny de Barcelona no pot assistir a les sessions amb l'assiduitat que ell voldria; diu que sempre, però, en esperit estarà amb ells, i els reunits acorden agrair al Dr. Riera les seves paraules.

Seguidament, i sense altre assumpte a tractar, s'aixeca la sessió a les 21 hores i 15 minuts del mateix dia de començada.

*ASSOCIACIÓ GENERAL DE METGES I BIÒLEGS
DE LLENGUA CATALANA*

Sessió del dia 25 setembre 1937

157

A les 18 hores del dia 25 de setembre del 1937 es reuneix en el seu local social la Junta Directiva de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, amb assistència dels companys anotats al marge: Oliver i Rodés, Torres i Carreras, Trias i Maxenchs, i Vives i Casajoana.

Actúa de president el Dr. Oliver i Rodés, i de secretari el que ho és de l'Associació Dr. Salvador Vives.

Es dóna compte de l'excusa de no assistència del Dr. Josep Moll i Ginfrer, per malaltia, i els reunits acorden fer constar en acta el sentiment de veure's privats de l'assistència del Dr. Moll pel motiu esmentat; s'acorda així mateix adreçar-li una comunicació fent vots pel seu ràpid i total restabliment.

A continuació el Sr. secretari llegeix l'acta de la sessió anterior, que és aprovada sense esmena.

El Dr. Vives, en la seva qualitat de secretari General de l'Associació, justifica per què no n'ha estat convocada fins avui una nova reunió de la Junta Directiva després de la darrera sessió celebrada el 14 de juliol del 1936. Fa avinent que els principals motius n'han estat les circumstàncies per les quals ha travessat el nostre país i la manca d'assumptes d'excepcional importància. Els companys reunits troben satisfactòries les explicacions que dóna el Sr. secretari i estan d'acord amb la seva manera de procedir.

Fent referència als llibres de Ponències i Comunicacions, el Dr. Vives fa avinent que varen ésser repartits durant el mes d'octubre del passat any, i

afegeix que els socis de la nostra Associació han mostrat llur satisfacció pel fet d'haver-los estat enviats a domicili els esmentats llibres.

PART ECONÒMICA.

Es dona compte del pagament efectuat d'una factura de la Tipografia Cosmos, corresponent als Llibres de Ponències i Comunicacions, i d'una factura de la casa Comercial Combalís Sagrera, pels ports d'una tramesa d'aquests Llibres a Perpinyà, i queden aprovades.

Es dona també compte del moviment de Caixa fins al 31 d'agost últim, que presenta un ròssec favorable de pessetes 8.996'76, i que és aprovat.

SOCIS

Altes) Presentats pel Dr. Vives, són admesos socis de la nostra Associació els companys: Drs. Francesc Abelló i Pascual, de Reus, Sever Perramon i Bernadas, i Francesc Biosca i Farreri, ambdós de Barcelona.

Baixes) Es dona compte de les següents baixes, totes per defunció: Drs. Ferran Sotorra i Salvadó, de Sabadell, Agustí Riera i Pau, de Girona, i Miquel Torelló i Cendra, Francesc de P. Casanovas i Jover, Josep Bassedas i Muntaner, Pere Ribera i Mallofré, Lluís Cirera i Salse, Onofre Yangüela i Martínez, Miquel Sánchez i Llistosella, Gonçal Roqueta i Gonzalez, Francesc de P. Xercavins i Rius, Joan Bta. Comas i Camps, i Lluís Vila i Abadal, tots de Barcelona.

S'acorda que consti en acta el sentiment de la Junta Directiva de l'Associació per la pèrdua d'aquests companys traspassats, i molt especialment per la mort del Dr. Agustí Riera i Pau*, de Girona, vocal adjunt de l'Associació en representació de les comarques gironines.

Causen també baixa, per manca de pagament, els companys següents: Joan Surroca i Caritg, de Badalona, Vicenç Falgar i Audet, de Barcelona, Miquel Amat i Bargués, de Gavà, Narcís Ordis i Pagès, de Barcelona, i Josep de Rabassa i Prat, de Barcelona, Antoni Riera i Cercós, de Barcelona, Ferran Manchon i Azcona, de Barcelona, i Magí Miró i Vives, de Barcelona.

Es fa constar la baixa voluntària, que s'accepta, dels companys anotats a continuació: Aureli Bou i Pujol, de Barcelona, Tomàs Busquet i Teixidor, de Barcelona, Àngel Gamissans i Torrella, de Barcelona, Antoni Pérez i Hernàndez, de Montgat, Lluís Llagostera i Pascual, de Barcelona, i Joan Pau i Santaló, de Camprodon.

---

*Nascut a Cuba el 1876, ocupà els càrrecs de diputat provincial per la Lliga Regionalista, de president de la diputació provincial de Girona i Conseller de la Mancomunitat. Fou assassinat per l'agost de 1936.

CORRESPONDÈNCIA

El Sr. secretari llegeix unes comunicacions rebudes dels Drs. Gaston Giraud, de Montpeller, Jean Calvet, de Tolosa de Llenguadoc, Marcel Sendrail, de Tolosa de Llenguadoc, i Georges Baillat, de Perpinyà, per les quals fan cons-

Figura 48.- Acta de la reunió de la Junta Directiva de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana celebrada el 26 de setembre de 1937

ASSOCIACIÓ GENERAL DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA

Sessió del dia 25 setembre 1937

A les 18 hores del dia 25 de setembre del 1937 es reuneix en el seu local social la Junta Directiva de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, amb assistència dels companys anotats al marge: Oliver i Rodés, Torres i Carreras, Trias i Maxenchs, i Vives i Casajouans.

Actua de President el Dr. Oliver i Rodés, i de Secretari el que ho és de l'Associació Dr. Salvador Vives.

Es dona compte de l'excusa de no assistència del Dr. Josep Moll i Ginfrer, per malaltia, i els reunits acorden fer constar en acte el sentiment de veure's privats de l'assistència del Dr. Moll pel motiu esmentat; s'acorda així mateix adreçar-li una comunicació fent vots pel seu ràpid i ~~complet~~ ^{total} restabliment.

A continuació el Sr. Secretari llegeix l'acta de la sessió anterior, que és aprovada sense esmena.

El Dr. Vives, en la seva qualitat de Secretari General de l'Associació, justifica el per què no ~~ha estat~~ ^{ha estat} convocada fins avui una nova reunió de la Junta Directiva de la mateixa després de la darrera sessió celebrada el 14 de juliol del 1936, ~~per~~ ^{fa} avinent que els principals motius han estat ~~en primer lloc~~ les circumstàncies per les quals ~~ha~~ ^{ha} travessat el nostre país, i la manca d'assumptes d'exceptional importància. Els companys reunits ~~acorden que consti en l'acta la satisfacció amb que fan a l'acta d'acord amb la seva manera de procedir~~ ^{troben satisfactòries les explicacions que dona el Sr. Sec.} ~~non vint la tònica del Sr. Secretari, i llur agruiment a les explicacions donades.~~

Fent referència als Llibres de Ponències i Comunicacions, el Dr. Vives fa avinent que varen ésser repartits durant el mes d'octubre del passat any, i ~~que els socis de la nostra associació han demostrat llur~~ ^{afecten} ~~interès~~ ^{satisfacció} pel fet d'haver ~~estat~~ ^{estat} repartits a domicili els ~~esmentats~~ ^{esmentats} llibres.

tar llur felicitació per l'èxit esclatant del IX Congrés celebrat a Perpinyà, i la seva satisfacció per haver-hi assistit.

També llegeix una comunicació del Dr. Rafael Bru, de Perpinyà, per la qual dóna compte que han estat repartits els Llibres de Ponències i Comunicacions que varen ésser enviats.

Seguidament el Sr. secretari fa una detallada relació d'un assumpte referent a l'Agència de Viatges Catalònia, la qual va deixar d'efectuar el pagament dels banquets celebrats en ocasió del IX Congrés. Llegeix una carta adreçada al Dr. Baillat, de Perpinyà, pel representant a Barcelona de l'esmentada Agència, per la qual són donades tota classe d'explicacions, i afegeix que hom ha de creure que de Perpinyà s'hauran adreçat per via consular a l'Agència Central de Viatges Catalònia, que resideix a Palma de Mallorca, atès que no s'ha rebut cap nova indicació dels companys de Perpinyà. S'acorda donar-se per assabentat d'aquest assumpte.

Per últim és llegida una comunicació del Comitè Obrer de Control del Sindicat de Metges de Catalunya, per la qual trameten l'acord dels obrers d'aquesta Organització, referent que les gratificacions extraordinàries que pugui acordar aquesta Junta Directiva, aniran a un fons comú, i destinades, junt amb les concedides per altres Seccions, a la creació d'una pòlissa d'assegurança per a tots els empleats. S'acorda donar-se per assabentat d'aquesta comunicació.

CONVENIÈNCIA CELEBRACIÓ DESÈ CONGRÉS

El Dr. Vives dóna compte d'una comunicació rebuda del Dr. Jesús M. Bellido i Golferichs, soci d'honor d'aquesta Associació, en la qual és expressada la conveniència que es celebri, malgrat les circumstàncies actuals, el X Congrés de l'Associació. Manifesta el Sr. secretari que la resposta enviada a aquell company va ésser en sentit que aquest assumpte seria tractat en la primera reunió de la Junta Directiva, a la qual va invitar-lo a assistir per tal que ampliés la seva lletra.

Entra al saló de sessions el Dr. Bellido, i fa una exposició dels motius que l'impel·liren a redactar la seva carta, manifestant que creu que no ha de deixar-se de fer el Congrés bianual de l'Associació, ja que un altra cosa significaria una anormalitat com la soferta entre els anys 1923 al 1930. Continua dient que si no es fes el Congrés, entén que hi hauria una responsabilitat per l'Associació, ja que si arribessin a esbrinar-se els motius que ho impediren es veuria que no han existit car no hi ha hagut cap coacció exterior. Acaba dient que el que interessa dels Congressos per la posteritat són els volums i el treball científic, i, per tant, insisteix en el seu criteri favorable a la celebració del X Congrés, cosa que ell no considera una tasca massa difícil. Per finalitzar, agraeix a la Junta Directiva de l'Associació l'atenció que han prestat a la seva comunicació.

Fa ús de la paraula el Dr. Trias, el qual diu que creu que es un moment oportú per portar a terme la celebració del X Congrés, atès, a més, que no dubta que es trobarien tota classe de facilitats de part de la Generalitat de Catalunya i en particular del Sr. Conseller de Cultura.

Després d'un debat en el qual intervenen tots els reunits, s'acorda ocupar-se de la celebració del X Congrés, que per acord de la darrera Assemblea ha de celebrar-se a València. Amb aquest fi, el Dr. Bellido farà, personalment, gestions de personalitats mèdiques a València, i quan aquestes gestions es duguin a terme, el Sr. secretari s'adreçarà a l'Ajuntament per tal de veure si aquest manté la invitació que ens fou feta de celebrar el X Congrés a València.

I sense altre assumpte a tractar, s'aixeca la sessió a les 19 hores i 50 minuts del mateix dia de començada.

EL SILENCI IMPOSAT

MIREIA ARTÍS I MERCADET*

Habla el idioma del Imperio¹

161

Des de l'inici, l'any 1913, dels Congressos de Metges de Llengua Catalana, la idea havia estat de celebrar-los cada dos anys. Sempre que les circumstàncies polítiques havien estat propícies aquesta periodicitat s'havia complert. Els Congressos setè, vuitè i novè, per exemple, se celebraren els anys 1932, 1934 i 1936 respectivament. Entre el novè i el desè, però, passaren quatre dècades. Com és possible que, durant quaranta anys, unes serioses i entusiastes reunions científiques no es poguessin dur a terme pel sol fet de ser celebrades en determinada llengua? Aquest silenci particular va ser aconseguit —al costat d'un mutisme generalitzat— implantant el terror arreu dels territoris catalans, i més enllà. Per imposar el pànic damunt tot un poble, o diversos a la vegada, cal posseir una malaltissa voluntat de poder —i, per tant, poc respecte envers els drets del proïsme—, una profunda preparació sobre els mètodes a emprar i un caràcter molt resistent o insensible davant les desgràcies humanes. El general de l'exèrcit espanyol, graduat a l'*Acadèmia de Infanteria de Toledo* l'any 1910, que l'any 1912, al Marroc, va demostrar la seva capacitat d'inculcar disciplina a tro-

---

*Professora de la Universidad Metropolitana de la ciutat de Mèxic. Actualment becària invitada al Centre d'Estudis d'Història de les Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona.

pes poc entrenades i els anys 1921-1922 autoritzà tortures, mutilacions de cadàvers i matances de civils, i executà de forma sumària desertors i lladres de les seves pròpies tropes; a qui Alfons XIII concedí, com a premi a aquestes «lloables» actituds, la Medalla d'Honor l'any 1923; que l'any 1926 tingué un paper destacat durant la pacificació del Marroc; que l'any 1927 va ser nomenat, per Miguel Primo de Rivera i pel Rei mateix, director de la nova *Academia General Militar de Zaragoza*; que projectà i dirigí la repressió dels miners asturians el mes d'octubre de 1934; aquest personatge, de nom Francisco Franco i Bahamonde, va establir, després de 30 mesos de guerra fratricida, una dictadura de terror a l'Estat espanyol que va durar fins a la seva mort l'any 1975. Si hom volia sobreviure havia de «*pensar como Franco, sentir como Franco y hablar como Franco, que hablando, naturalmente, en el idioma nacional ha impuesto la Victoria*». ² En els primers anys, el règim militar «intentà consolidar un Estat totalitari que caminés paral·lel a la resta de forces de l'Eix nazi-feixista. En canviar el curs de la guerra mundial optà per presentar-se com a avançat en la lluita contra el comunisme. La guerra freda fou bàlsam a les ferides d'un totalitarisme en retrocés que quedà només en una Dictadura personal d'extremes caires repressius. Això sí, amb la col·laboració de nuclis de massa notoris a diversos llocs de l'Estat, i una més estreta franja de persones a Catalunya, país en el qual la Generalitat republicana havia inicialment quallat en la mentalitat i els sentiments d'una considerable majoria de la població (...) En nombre majoritari la gent s'allunyà a poc a poc de la política i aquest fou el gran èxit del franquisme: el desinterès del poble, per impotència i per por a la repressió». ³ Quins mètodes va emprar el Dictador per assolir el seu objectiu de fer desaparèixer la llengua i la cultura catalanes?

La repressió durant el franquisme

A Catalunya, l'objectiu fonamental era que la població catalana deixés de parlar i d'escriure la llengua amb la qual l'havien bressolat, en la qual havia après a pensar, en la qual havia après a expressar sentiments i emocions. Els militars i els funcionaris que venien de fora i que van anar ocupant Catalunya havien estat ensinistrats de manera que es pensessin que emprar el català era un delictes.

«Se habían refugiado en Vinaroz (l'any 1938) unas cuarenta familias de Tortosa —gente piadosa en su inmensa mayoría— que necesitaban una ayuda especial porque los militares les miraban con recelo, por el mero hecho de hablar catalán.» ⁴

S'havia d'intentar que els catalans oblidessin llur cultura, llur història, llur identitat. En una autèntica reencarnació inquisitorial, milers i milers de llibres escrits en català van ser destruïts, de vegades cremats al mig del carrer. Una ordre del *Ministerio de Educación Nacional*, del 28 de gener

de 1939, suprimia l'ensenyament de la filologia catalana, la història medieval de Catalunya, la història moderna de Catalunya, la geografia de Catalunya, el dret civil català, la història de les idees religioses a Catalunya, etc. El Dr. Gonzalez Palencia, catedràtic de la Universitat de Madrid, durant una conferència pronunciada a la Universitat de Barcelona el 2 de juny de l'any 1939, declarava:

«Ha de mantenerse la unidad lingüística como instrumento de poder, seguros... de que la lengua es compañera del Imperio. Y hemos de convencer a los obcecados de que es una locura prescindir de una lengua con la que se entienden ochenta millones de hombres en el mundo, para usar otra que no sirve más que para andar por casa.»

En el setmanari *Arriba España*, publicat a Olot, un tinent coronel de la Legió advertia:

«A los otros, a los del "hecho diferencial", nuestra notificación de que han sido vencidos por la fuerza de las armas, y de que si quieren ser hermanos de los demás españoles les impondremos la ley del vencedor, porque nosotros, los combatientes, al terminar la guerra en Cataluña, damos también por terminados y para siempre los hechos diferenciales.»

163

I com a petita mostra d'una pràctica generalitzada, citem el text d'una multa al senyor Antoni Marfà, imposada per la Comandancia Militar de Mataró el 7 de juliol de 1939:

«Por permitirse confeccionar unos recordatorios de primera comunión en el dialecto catalán.»

També eren multats o substituïts els mestres que fessin la classe en català als nens. Durant els primers temps de la Dictadura ni tan sols les cartes d'amor podien ser escrites en la llengua en la qual es comunicaven els enamorats. Tota la correspondència passava per la Censura. Un ban de l'alcalde de Mollet, per exemple, datat del 22 de febrer de 1939 deia:

«Habiendo de pasar por la Censura Militar toda la correspondencia, se pone en conocimiento de los vecinos de esta localidad que, a tal fin, deben depositarlas abiertas en la Comandancia militar redactadas en español.»

Nombrosos edictes prohibiren l'ús públic del català —tant escrit com parlat—, i la premsa i les edicions en llengua catalana. Els noms dels carrers

i els rètols comercials van ser canviats, la Universitat Autònoma, l'Institut d'Estudis Catalans i altres institucions com ara l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana o l'Orfeó Català van ser suprimides. El moviment associacionista, és clar, va ser liquidat.

El cas concret dels metges

El Sindicat de Metges de Catalunya, que havia aplegat el 88% dels metges de Catalunya i Balears, amb seu al Casal del Metge, el mateix edifici que allotjava el Col·legi de Metges, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, l'Institut Mèdico-Farmacèutic, l'Associació de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, l'Acadèmia d'Higiene, la Mutual Mèdica, la Cooperativa de Consum, la Caixa de Crèdit, una Borsa de Treball i una residència per a metges i estudiants, va ser dissolt, per decret, el mes de juliol de 1940. Tots els seus béns (com ara l'edifici del Casal) i filials (com ara la Mutual i la Cooperativa) van ser posats sota la jurisdicció d'una *Comisión Liquidadora del Sindicato de Médicos de Cataluña*.

La comissió, integrada per persones que havien participat en la creació i consolidació del Sindicat i que, per tant, els costava desfer allò que ells mateixos, entre molts d'altres, havien construït, tardà divuit anys a fer la feina. Va ser una «penosa, llarga i difícil gestió que comportà, de 1940 a 1958, grans dosis de paciència, eficàcia i esforç per part dels homes que, crec que ben a contracor, hagueren de dur-la a terme».⁵ El Sindicat havia creat la Mutual Mèdica, que ja havia funcionat com una institució de suplència del mateix Sindicat durant la Dictadura de Primo de Rivera. La Comissió liquidadora aconseguí, amb paciència, imaginació i enginy, donar nova vida a les «filloles» del Sindicat i que la *Mutual Médica de Cataluña y Baleares* adquirís l'edifici del Casal, retornant així el Casal als seus posseïdors idonis, els metges de Catalunya i Balears.

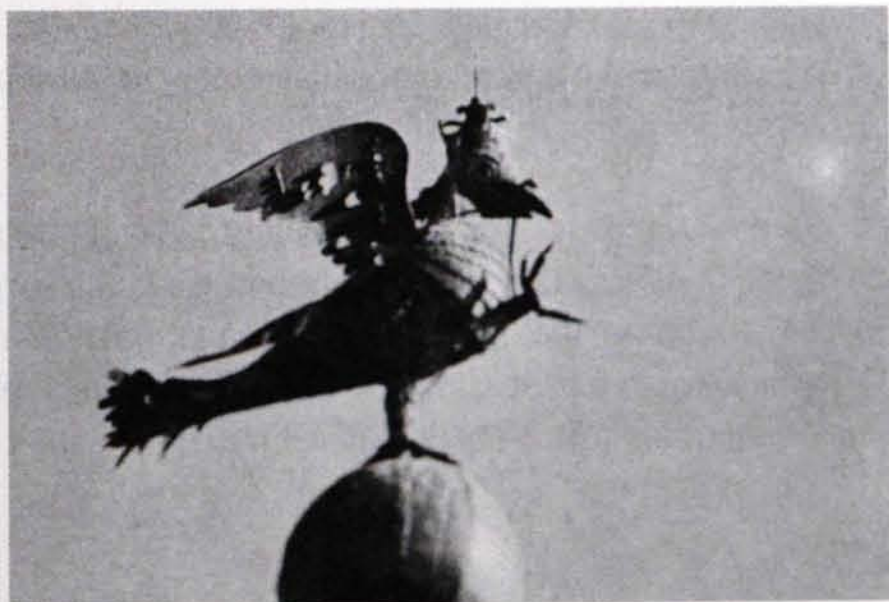
Moltes de les persones que havien col·laborat amb el govern de la Generalitat per tal de fer de Catalunya un país avançat en tots els aspectes polítics, socials i culturals van ser afusellades, o empresonades, o anul·lades professionalment o psicològica. D'altres, nombroses i valuoses, es van exiliar. El dia 15 d'octubre de 1940, per exemple, el president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, entregat pels alemanys al govern franquista, fou afusellat al castell de Montjuïc, a Barcelona. I, entre molts d'altres (Jesús Maria Bellido, Joaquim Trias i Pujol, Joan Cuatrecasas, Antoni Peyrí, Joan Bofill i Deulofeu, Emili Mira, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Albert Folch i Pi), els metges August Pi i Sunyer i Antoni Trias i Pujol, que havien format part del patronat de la Universitat Autònoma l'any 1933, van haver d'exiliar-se. August Pi i Sunyer desenvolupà a Caracas, capital del país que l'acollí, una important escola de Fisiologia. Al final de la seva vida es traslladà a Mèxic per tal de reunir-se amb la resta de la seva família. Hi morí l'any

1965. Moltes altres persones exiliades, metges i no metges, han fet tasques de molta vàlua dins els països que els van acollir, on hi ha hagut diverses manifestacions d'agraïment.

A la Universitat Autònoma dels anys trenta el mètode d'ensenyament de cada assignatura de la carrera de Medicina incloïa una hora de lliçó teòrica, una de seminari de discussió entre mestres i alumnes —que era possible perquè cada professor tenia assignat un grup reduït d'estudiants— i una de pràctiques. L'any 1939, la Universitat de Barcelona s'uniformà a les altres universitats de l'Estat segons el patró de l'anomenada Llei Moyano de l'any 1857. Hi havia un predomini de la lliçó magistral sota un règim jeràrquic i autoritari. El gran nombre d'estudiants per cada professor impossibilitava la discussió que, d'altra banda, no era pas fomentada. Maria Aurèlia Capmany, que començà la carrera a la Facultat de Filosofia l'any 1937 i hi reingressà l'any 1939, explica així el canvi d'ambient:

«Durant aquell estiu del 39 —en fer els exàmens de reingrés— liquidàvem tota una època i a l'altre cantó de la guerra va quedar un món remot, sense connexió amb la vida que vivíem. (...) A la Universitat hi havia gent nova, el denominador comú de la qual era un altiu malhumor. Descobríem, així que entràvem a l'aula, que nosaltres havíem canviat. Havíem deixat de ser deixebles, hereus legítims del patrimoni comú de la cultura, alegrement invitats a participar-ne, i havíem passat a ser alumnes, enemics jurats d'un personatge poderós.»⁶

Els professors eren insuficientment retribuïts i, per tant, llevat de lloables excepcions, mancaven d'interès i faltaven sovint. Des del punt de vista acadèmic, fins a l'any 1970, «l'única millora al pla d'estudis de Medicina havia estat la introducció —com ja havia fet la Facultat Autònoma— de les

Figura 49.- El silenci imposat

assignatures de Psiquiatria i Terapèutica física». Pel que fa a la investigació, «les dificultats creixents que comporta la recerca seriosa, acompanyades de la manca d'interès ambiental pels seus problemes i de la mesquina ajuda corporativa als seus centres feien que el panorama que la investigació oferia en aquell període (1939–1970) fos encara més desolat que no pas el de l'ensenyament».⁷

La resistència

A pesar, però, de la ubiqua repressió i de la manca d'incentius ambientals i oficials per a desenvolupar inquietuds culturals i professionals, la claudicació va ser lluny de ser total. El moviment de resistència al règim franquista va existir des de bon començament. La labor de la *Comisión Liquidadora del Sindicato de Médicos de Cataluña* n'és un exemple. D'altre banda, també van formar-se grups de defensa de la llengua i la literatura catalanes, malgrat que «eren grups isolats, fervorosos, que miraven d'amagar-se de qualsevol delació i es produïen, per tant, en un esperit catacumbari que durà tots els primers anys quaranta».⁸ Més endavant, a la segona meitat dels anys quaranta, començaren a aparèixer publicacions més o menys clandestines. Citem, a guisa d'exemple, les relacionades amb centres d'ensenyament superior: *Curial* de la Facultat de Filosofia i Lletres, *Ictini* de l'Escola Industrial, o *Fòrum* de la Facultat de Dret.

Després de trenta-sis anys, el resultat del moviment de resistència començat aleshores provocà, l'any 1976, el següent informe confidencial del «Club Agora», de Barcelona, a Manuel Fraga Iribarne, aleshores ministre de Governació:

«La derogación del Estatuto por decreto del año 1938 y las consecuentes medidas para medir y gobernar las provincias catalanas por el mismo rasero aplicado a las demás, ha resultado inútil cuando no contraproducente, según los hechos demuestran. Las generaciones catalanas posteriores a la derogación del Estatuto, vuelven a manifestarse con no menor vehemencia catalanista que las anteriores.»

És prou eloqüent. Aquell mateix any 1976 reprengueren els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, amb una sorprenent assistència de joves, estudiants que, per primera vegada, participaven activament en els Congressos amb una sessió de treball. Els alumnes tornaven a ser deixebles «alegrement invitats a participar del patrimoni comú de la cultura».

NOTES

1. Rètol present a les unitats de transport públic durant els primers temps del franquisme.
2. DE GALINSOGA, Luis. *La Vanguardia Española*, 8 d'agost de 1939. Aquesta, com les altres cites que vénen a continuació, han estat extretes dels llibres:
AINAUD DE LASARTE, J. M. (1995), *El llibre negre de Catalunya*, Barcelona, edicions La Campana; SAMSÓ, J. (1994), *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat; i BENET, J. (1995), *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
3. SOLÉ I SABATÉ, J. M. (1995), *El Franquisme*, treball inèdit.
4. Cardenal TARANCÓN, *Recuerdos de juventud*, Grijalbo, Barcelona 1984, p. 258.
5. GREGORICH I SERVAT, A., *Història Liquidadora del Sindicat de Metges de Catalunya*, document inèdit.
6. Citat a SAMSÓ, *op. cit.*, p. 156.
7. CASASSAS, Oriol (1970), *La Medicina catalana del segle xx*, Barcelona, Edicions 62, p. 142.
8. SAMSÓ, J. (1994), *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

First main paragraph of text, starting with a faint initial letter.

Second main paragraph of text, continuing the narrative.

Third main paragraph of text, possibly a transition or a new section.

Fourth main paragraph of text, appearing as a distinct block.

Fifth main paragraph of text, continuing the flow.

Sixth main paragraph of text, possibly the end of a section.

Final paragraph of text at the bottom of the page.

9

LA SEGONA REPRESA

LA SIBOY / MEMBERS

DESÈ CONGRÉS DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA

Perpinyà 23-26 de setembre de 1976

Crida*

JOSEP ALSINA I BOFILL

L'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, de costat amb la Societat Catalana de Biologia, convoca el X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana repetint la crida llançada per al 1r Congrés, l'any 1913. Amb aquesta represa la Junta de Govern de l'Acadèmia està convençuda que és ben fidel a l'essència de l'objectiu social de l'entitat: estimular i facilitar l'estudi de la medicina i d'altres branques de la biologia amb esperit de servei a la col·lectivitat.

Davant l'anunci d'aquest Congrés és possible que algú es pregunti quins motius ha tingut l'Acadèmia per a convocar-lo.

Els congressos de metges o de qualsevol altre grup de professionals responen a un plantejament divers. Unes vegades el motiu és el moment històric que marca una fita en l'evolució dels coneixements. Altres vegades és un tema important que ha sorgit de nou. Altres, encara, les circumstàncies que envolten l'estament. El Congrés que estem preparant ve determinat per una coincidència d'algunes d'aquestes motivacions. I a més per una data. La data no és altra que el 40è aniversari del darrer Congrés que fou celebrat a Perpinyà del 24 al 29 de juny de 1936. Les circumstàncies no havien estat favorables fins ara a la represa d'aquests aplecs, però en aquest moment no hi haurà dificultats de cap mena perquè els metges de llengua catalana tornin a reunir-se. Al costat d'aquesta circumstància política —i per tant anecdòtica— n'hi ha una altra de fonamental, i és que la medicina i tot el que l'envolta són avui objecte d'una transformació profundíssima no solament en les seves estructures sinó, i potser més encara, en el camp conceptual. Podem parlar amb fonament de crisi de la medicina, entenent per crisi un moment crucial i decisiu en l'evolució de la ciència i de la praxis.

Un dels aspectes d'aquesta crisi i molt important és el de l'ensenyament. La crisi de l'ensenyament ve presidida pel gran nombre d'alumnes que acudeixen a les facultats de medicina. No havent estat possible la creació de totes les facultats necessàries per acollir-los hom ha hagut de recórrer a

---

*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrés.

les institucions assistencials. Els hospitals s'han hagut de convertir en facultats. Això ha dut aparellades la ruptura del monopoli docent, la diversificació dels centres i la pèrdua del caràcter classista del professorat. Tema candent i fonamental el de l'ensenyament, ompliria per ell sol un Congrés més vast que el nostre. D'ell s'ocuparan els que per definició en són coprotagonistes: els estudiants.

La pràctica mèdica ha canviat per diversos motius. Un és el canvi en la mateixa patologia. Abans la patologia mèdica en totes les seves especialitats i la patologia quirúrgica en totes les seves branques venien presidides per la infecció. Avui la infecció ha estat rellevada i ultrapassada de molt pel grup de malalties degeneratives, involutives unes, neoplàstiques altres. Aquest canvi de la patologia infecciosa goso pensar que és el més espectacular i profund alhora que una generació de metges ha pogut presenciar. En menys de trenta anys les infeccions com a causa de malaltia han davallat radicalment en freqüència i en virulència al compàs de l'eficàcia que han demostrat els nous mitjans de tractament.

Aquest fenomen justifica sobradament que l'estudi dels elements que intervenen en el conflicte biològic produït per la infecció constitueixi la primera de les ponències del pròxim Congrés. I és tan apassionant des del punt de mira de l'element agressiu, de la resposta orgànica i de les repercussions que hi tenen el medi i la terapèutica, que ell sol podria monopolitzar la temàtica de qualsevol reunió científica d'alt nivell.

Altres canvis i ben importants estan produint-se en el món de la medicina. Un d'ells afecta la relació malalt-metge. Abans aquesta era estrictament privada i fruit de la tria que el malalt feia del metge per raó de la confiança que hi posava. Ara va imposant-se cada vegada més la relació inicialment impersonal entre un malalt numerat i un metge assignat. Aquesta despersonalització del malalt i del metge no deixa d'envair el terreny privat de la pràctica mèdica. Cada vegada més el malalt se sent atret pel prestigi d'una institució i menys pel prestigi d'un metge. La causa d'aquesta evolució hem de trobar-la en gran part en la creixent col·lectivització de l'assistència i, fins i tot quan aquesta assistència roman en el camp de la lliure elecció, en la col·lectivització dels mitjans de diagnòstic i de tractament.

Un aspecte final —i no pas el menor— de la medicina d'avui que invita a una seriosa reflexió és la importància creixent de la feina preventiva. Qui hi pensi s'adonarà que aquesta feina ultrapassa les possibilitats del metge. En la promoció de la salut el metge ha d'intervenir-hi —ni caldria dir-ho— però hem de convènce'ns que la intervenció del sociòleg, del polític, de l'economista, del psicòleg entre d'altres és també indispensable.

Les motivacions científiques i socials del nostre Congrés són, doncs, més que evidents. Gosaria dir, imperioses. Ho és també que sigui de metges i altres biòlegs de llengua catalana? Doncs també crec que sí, i per diversos motius. El primer és que l'escola catalana de medicina —que Pedro i Pons

l·ligava a la fundació de l'Acadèmia— no és una il·lusió; és un fet. La raó és que la medicina de fronteres enllà ha influït més directament i més decisivament la nostra que la de terres endins d'Espanya. N'és un testimoni el profund sentit clínic, de clara influència europea, que sempre ha tingut. Això en el terreny de la doctrina i de l'actitud mental. En el terreny dels fets i de cara al futur pròxim els metges catalans tenen una doble tasca específica: la responsabilitat assistencial d'una població amb característiques pròpies i la prospecció del que ha d'ésser la sanitat en un país que veu venir i espera l'indispensable autogovern.

L'apel·lació «de llengua catalana» vol dir ni més ni menys que hi són cridats i esperats els metges i altres biòlegs de tots els països catalans. Aquests països no tenen configurada una circumscripció política ni administrativa. Queda la llengua com a únic vincle; vincle que essent només espiritual és més lax i més entranyable que qualsevol altre. I, malgrat el que pugui aparentar, menys exclusiu. Perquè tant o més que els catalanoparlants de naixença, hi seran ben rebuts i escoltats els que en són d'adopció. Si la llengua catalana en llavis dels catalans és obligada perquè és la nostra, en llavis dels que no en són, ni que sigui premiosa cobra una més alta significació i estima perquè és llavors la de la compenetració i de l'afecte.

No falteu, amics, a Perpinyà. Contribuiu a l'èxit d'aquest aplec de germans d'inquietuds i d'il·lusions. Participem-hi tots amb plena responsabilitat dels nostres deures com a metges i com a ciutadans d'un país que necessita en aquesta hora, crucial per tants de conceptes, la contribució de tots els que en són fills i dels que no essent-ne se'n senten solidaris.

Acta de la sessió inaugural*

En el Gran Saló d'Actes del Palau de Congressos de Perpinyà, tingué lloc, el dia 23 de setembre de 1976, a dos quarts de deu del matí, l'Acte Inaugural del X Congrès de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana.

Ocupava la presidència el Dr. Josep Alsina i Bofill, president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, president de l'Institut d'Estudis Catalans i president del Congrès. A la seva dreta hi havia el Dr. Benavail, president del Sindicat de Metges dels Pirineus Orientals; el Dr. Carles Bas, president de la Societat Catalana de Biologia, i el Dr. Antoni Vilanova, d'Andorra.

A la seva esquerra seien el Dr. Andreu Roquere, en representació de l'Ajuntament de Perpinyà; el Dr. Jordi Baillat, també de Perpinyà; el Dr. Fre-

---

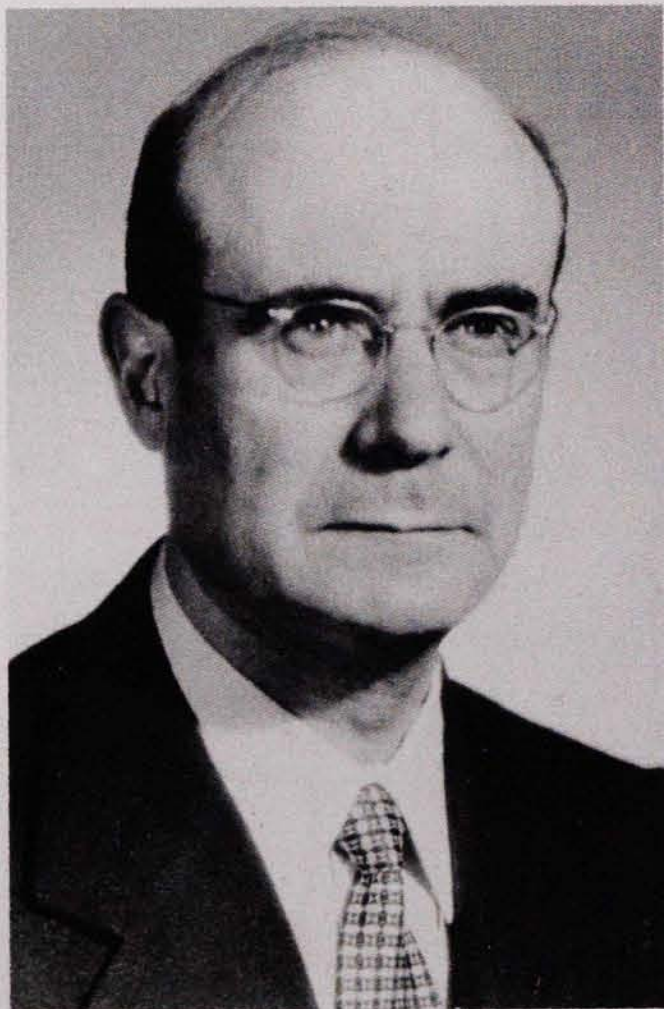
*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrès.

deric Coromines i Beret, secretari general del Congrés i vicepresident de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears; el Dr. Camó, Conseller General del Pirineus Orientals; el Dr. Emili Balaguer, de València, i el Dr. Miquel Munar, de Mallorca.

Ocupaven llocs preferents els Drs. Domingo, Gabarró, Parés, Pi-Figueras, Surinyach, Pijoan, Laporte, Oliva i Camarasa.

Inicià l'acte el Dr. Andreu Roquere, qui donà la benvinguda als congressistes en nom de la vila de Perpinyà. Va ésser breu en el seu parlament, ja que va dir que, a la tarda, a la recepció que oferiria l'Ajuntament de Perpinyà, s'expressaria amb més amplitud. Cedí la paraula al Dr. Jordi Baillat, que fa quaranta anys va ésser un dels organitzadors del IX Congrés.

El Dr. Baillat anuncià que parlava en nom dels vells. El 25 de juny de 1936 es va celebrar el IX Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana i Occitana. Poc temps després la porta entre els dos territoris catalans, nord i sud, va quedar tancada durant 10 anys. El Congrés de l'any 36 va tenir un èxit extraordinari. Recordà les personalitats que hi assistiren: el Dr. Corachan, que era conseller de la Generalitat de Catalunya; el Dr. Puig i Sureda, president del Congrés, i el Dr. Trueta, president de la Ponència en la qual ell mateix va intervenir. Féu un record de l'acte inaugural d'aquell Congrés. Lamentà que el Dr. Trueta no hagués pogut assistir al present Congrés. Va demanar que es trametés un mot a ell i al Dr. Puig i Sureda en nom de tots els assistents al Congrés, com a record a la seva tasca passada.

Figura 50.- Josep Alsina i Bofill (1904-1993), president del Desè Congrés

Acabà donant la benvinguda del Rosselló a tots els metges dels diversos indrets de parla catalana, de Catalunya, de València, Andorra, les Illes, l'Alguer.

Tot seguit s'alçà a parlar el secretari general, Dr. Frederic Corominas i Benet.

A continuació prengué la paraula el Dr. Josep Alsina i Bofill, president del Congrés.

El Dr. Andreu Roquere contestà el magnífic discurs del President, tot recalcant que són pocs avui els metges del Rosselló que, malauradament, podien comprendre la llengua catalana i per això demanava que el discurs pronunciat pel Dr. Alsina i Bofill pogués ésser publicat en català i francès i repartit entre els metges del Rosselló, perquè seria convenient que el seu contingut fos conegut de tots.

Declarà obert el Congrés.

Parlament del secretari general*

F. COROMINAS I BERET

175

Després de les paraules del doctor Baillat, i esperant el discurs del nostre president poca cosa d'important es pot dir.

Vull però contribuir a posar en relleu l'esperit que ens ha empès a celebrar aquest Congrés.

Hem vingut a Perpinyà en cerca d'un esperit que per a molts era gairebé mort o moribund. Alguns escèptics pensen potser que no hi trobaran res, a Perpinyà, que aquesta reunió passarà sense pena ni glòria, que serà una de tantes.

Per a segons qui pel cap baix no passarà d'ésser una reunió de nostàlgics. I bé, nostàlgia de temps passats, sí que n'hi ha, però és una nostàlgia constructiva que ens fa conscients de les coses que hem perdut i que cal retrobar.

Algú, més esperançat, ha dit que aquest Congrés seria com un fènix que reneix de les pròpies cendres després de morir. La imatge és bella, però no és certa. No hi ha hagut res mort, ací. No hem vingut a cercar res traspasat. Hi ha cendres, sí, moltes i regades amb sang i llàgrimes, però els nostres pares ens digueren que havien deixat al Rosselló un foc encès i és aquest foc el que hem vingut a cercar. No hi hem trobat gaires flames, però sí, sota un munt de cendra, unes magnífiques brases amb les quals farem un foc nou amb l'escalf del foc antic.

---

*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrés.

Sí, amics, era veritat, no ens havíem enganyat. Era cert que res no havia mort, que tot era latent i que com la bella dorment només esperava la cri-da que desvetllés.

Figura 51.- Manuel Criado, de la Mutual Mèdica, custodià secretament durant molts anys el Llibre d'Actes de l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

MANUEL CRIADO ANTONA
Bailen, 242
BARCELONA

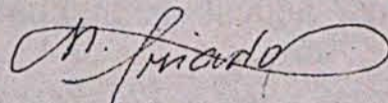
Barcelona, 16 de juny 1975

Sr. Dr. J. Alsina Bofill
President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques.
Ciutat.

Distingit Dr.,

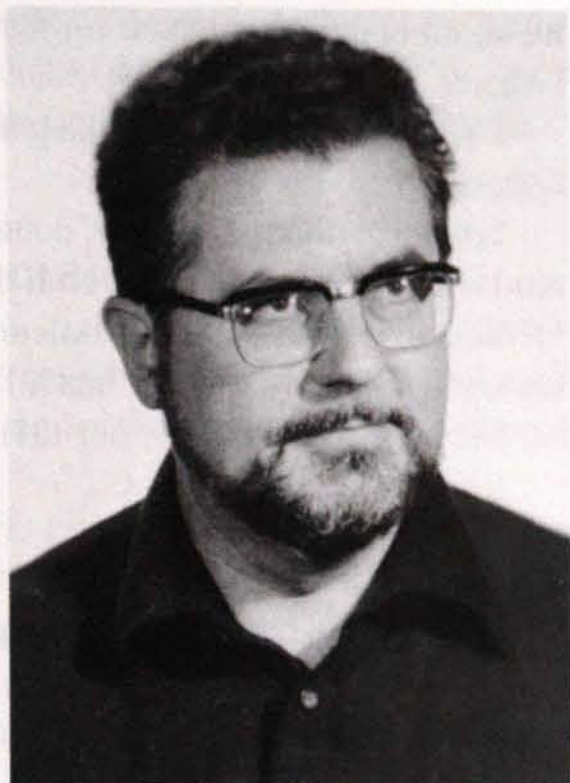
D'acord amb el que vaig oferir al bon amic Dr. Connella, de Girona, i de la conversa telefònica que he tingut el gust de tenir amb V. aquest matí, m'és molt grat fer entrega a aquesta Acadèmia de Ciències Mèdiques de la seva digna Presidència del Llibre d'Actes de la desapareguda "Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana", i del que fins ara he estat dipositari per haver-m'ho demanat el Dr. Salvador Vives i Casajoana, (a. c. s.), amb l'encàrrec de que si algun dia creia adient fer-ho fos entregat a qui pogués fer-ne un ús adequat a allò que representava l'Associació.

Sincerament crec que aquest es el millor destí que puc donar a dit Llibre, i amb el prec de que vulguin fer-me un acús de rebut del mateix, i a la seva disposició per qualsevol data que creguin necessària em plau aprofitar l'avinantesa per a restar afm. s. s.

f/. Manuel Criado Antona

Figura 52.- Frederic Corominas i Beret (1925), que exercí el càrrec de secretari general del Desè Congrés amb tant d'ardor que arribà a rebre estúpides amenaces de grups ultradretans

Heus ací, doncs, per què som a Perpinyà.

Ara bé, ens hem aplegat sota el títol de Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana i naturalment calia tractar temes relacionats amb els nostres camps de treball i les nostres professions. Calia trobar una temàtica de discussió que fos d'interès científic i ensems estigués d'acord amb les necessitats i els problemes del nostre temps.

El primer tema, «La problemàtica de la infecció», fou acceptat immediatament per tothom. És un tema clàssic i modern alhora.

Ara bé, la medicina actualment es decanta cada vegada més cap a un vessant social. La medicina i la salut ja són actualment quelcom més que un simple duo entre metge i malalt. És evident que sense aquests dos protagonistes no hi ha medicina, però aquesta relació unidimensional resta desbordada actualment per les necessitats comunitàries. Per això es va escollir com a segon tema el dels «Aspectes socials de la Medicina». Crec sincerament que aquest tema constituirà una novetat en els congressos actuals, i que se'n podran treure molts fruits immediats per a la planificació dels serveis de salut de la nostra pàtria.

Una tercera característica d'aquest Congrés és el fet de donar participació activa als joves, als estudiants, i no perquè simplement participin en els treballs i discussions dels temes oficials, sinó perquè ells també tinguin l'oportunitat de reunir-se i discutir llur problemàtica, que sens dubte és múltiple. Si el Congrés ha començat fent un record del passat, sens dubte que aquesta participació juvenil constitueix una bella nota d'esperança per al futur.

Finalment, una última activitat consistirà a celebrar una sessió dedicada a temes de la història de la medicina al nostre país. Tema humà i huma-

nista, en el qual participen representants fins i tot de la ciutat germana de l'Alguer.

I bé, aquest és el programa general, la perspectiva amb què comença el Congrés.

Cal però, abans d'acabar, donar les gràcies a les persones que ens han ajudat i en especial al personal de secretaria de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears i del Palau de Congressos de Perpinyà. La tasca ha estat feixuga i fins a l'últim moment plena d'imprevistos.

Però tot ha acabat bé, per tal que tot comenci bé.

Gràcies a tots.

Sessió administrativa

El president del Congrés inicià la sessió agraint l'acollida generosa i cordial de la vila de Perpinyà, proposant enviar un missatge d'agraïment al batlle de Perpinyà. Agraí igualment la inestimable ajuda del doctor Andreu Roquere, regidor de l'Ajuntament de Perpinyà que feu possible que el Congrés en el seu aspecte material resultés completament reeixit. Prengueren la paraula diferents congressistes: Alfons Trias i Maxencs, Joan Ramon Barbany, Pere Babot i Boixeda, J. Ferran Martínez Navarro, Carles Pijoan de Beristain, Oriol Casassas, Emili Balaguer, Andreu Roquere, Rafael Peris, George Baillat, Ramon Espasa, Nolasc Acarín, Joan Domènech i Miró, Francesc Asensi, Jacint Reventós i Conti, Carles Bas i Peirod, Ramon Bacardí i Pons, Oriol Ramis i Juan, Joan Ripoll i Borrell, Josep M. Nolla i Joan Obiols i Vié.

Entre les diferents aportacions i intervencions dels congressistes cal destacar la que féu Francesc Asensi, que «considerà un problema, i no pas secundari, que l'Acadèmia, entitat organitzadora del Congrés, tingués l'àmbit reduït al Principat i a les Illes. Considerà desitjable que l'Acadèmia ampliés el seu radi d'actuació al País Valencià, i que es transformés en Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya, de Balears i del País Valencià». Iniciativa que fou amplement aplaudida i ratificada pel president Josep Alsina: «Per l'Acadèmia no hi hauria satisfacció major que la d'arribar a comprendre tots els Països Catalans.»

Actes Paral·lels

El cinquantenari de la mort de Ramon Turró es commemorà amb tres conferències:

«Record de Ramon Turró i Darder als cinquanta anys del seu traspàs», a càrrec de Pere Domingo i Sanjuan.

«La filosofia de Ramon Turró», d'Eusebi Colomer S. J.
«Turró i la psicologia objectiva», de Joan Obiols i Vié
amb una introducció del president del Congrés, Josep Alsina i Bofill.

Actes Socials*

Al costat dels actes acadèmics, els congressistes i llurs acompanyants participaren en diversos actes col·lectius que refermaren l'esperit de companyonia i de catalanitat.

Els acompanyants, guiats per experts coneixedors de la vila, pogueren visitar al vell Perpinyà els testimonis materials de l'efímer Regne del Rosselló i de Mallorca, i de la casa catalana instal·lada al Castellet.

Les nits del dia 23 i del dia 24 hi hagué esbarjo amb la projecció de la pel·lícula *La nova cançó* i amb un concert de música clàssica per una excel·lent orquestra de cambra.

El divendres al matí, lliure de tasques acadèmiques, es va fer una excursió a Sant Miquel de Cuixà, Prada i Vilafranca del Conflent. El monestir de Cuixà, tan present en tota la història de la Catalunya nacional, fou resseguit detingudament.

Però l'acte realment memorable fou l'homenatge a Pompeu Fabra davant la seva tomba, al cementiri de Prada. El batlle de Prada recordà l'estada de Fabra en aquesta vila els darrers anys de la seva vida, i la recent erecció d'un sepulcre digne duta a terme per l'Ajuntament. Acte seguit el president i el secretari general del Congrés, el batlle de Prada i el doctor Roquere, col·locaren una garba de flors damunt la lauda sepulcral. Espontàniament i a mitja veu, com un res, sorgí dels assistents el cant de «L'Emigrant». El doctor Alsina i Bofill digué llavors que aquest cant subratllava l'emotivitat del moment, que havíem de considerar com a culminant del Congrés puix que sense la feina feta per Fabra afinant, fixant i normalitzant la llengua, el Congrés no hauria estat possible. «Ben adequat —acabà dient— aquest racó de Catalunya per al repòs de Fabra, a l'ombra del Canigó, vora Sant Miquel de Cuixà d'on arrenca amb l'abat Oliba la història de la nostra cultura i ben a prop de les Corberes on neix la nostra dinastia comtal.»

El cant del nostre himne nacional inicià el comiat.

Dissabte a l'horabaixa, acabada la sessió científica, un gran nombre de congressistes ballaren les sardanes que tocà la cobla.

I el diumenge, closa la sessió de clausura, bona part dels participants —no pas tots, per la insuficiència del local— es reuniren a dinar al restaurant de l'aeroport.

---

*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrés.

Sessió de clausura*

Té lloc immediatament després de l'administrativa.

Ocupen la taula presidencial tots els membres de la Junta Rectora i el conseller municipal, delegat del batlle de Perpinyà, Dr. Andreu Roquere.

ALSINA I BOFILL:

«Arribem amics al darrer acte del Congrès amb el qual tanquem una efemèrides de la història de la Medicina catalana. Parlarà en primer terme el Dr. Coromines, secretari general del Congrès, per al qual demano un aplaudiment fervorós per la feina llarga i àrdua que ha dut a bon terme.»

(Els assistents aplaudeixen unànimement i llargament.)

F. COROMINES I BERET (Secretari general):

«Ja vaig dir en la sessió inaugural que tots havíem vingut a cercar unes brases que eren sota unes cendres. Aquestes brases han estat retrobades i amb l'alè de tots s'han convertit en un foc, en un foc nou. Tots ens hem omplert de nostàlgies passades, però la fletxa apunta al futur.

Quins han estat els protagonistes d'aquestes jornades? Tots, absolutament tots: els que hi han treballat, els que les han organitzat; els estudiants; els joves; els grans; homes; dones; tothom. La intel·lectualitat mèdica de Catalunya ha estat present ací.

Figura 53.- Ofrena floral a la tomba de Pompeu Fabra, a Prada. A la dreta, Alsina i Bofill i el batlle de Prada; a l'esquerra, Frederic Coromines i Andreu Roquere

*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrès.

La crida que vàrem fer ha estat recollida per un miler de congressistes que han omplert aquesta sala, amb una assistència a totes les sessions realment sorprenent. Els joves han donat la pauta. Ha donat fruit la proposta insistent que la secretaria del Congrés va fer des del principi a la Junta Rectora. Calia que els joves hi fossin presents, i presents actius. I així ha estat.

Vull reportar una anècdota per a la petita història del Congrés: un camió que va sortir a Barcelona dilluns a les 6 del matí amb el material de secretaria i no va arribar a Perpinyà fins el dimecres a les 7 de la tarda. Una mica més i no arriba a temps. Però tot va acabar bé gràcies a l'esforç extraordinari de tot el personal de secretaria de l'Acadèmia, la senyoreta Olga i la senyoreta Natàlia, i també dels representants dels laboratoris farmacèutics que com un sol home varen posar-se a fer aquesta feina tan poc agraïda d'ensobrar, etiquetar, etc. Jo els en dono les gràcies.

Bé, el camió aquest va arribar a temps però hi va haver un segon camió que va arribar 24 hores més tard. L'assumpte tenia un aire kafkià. Va arribar un moment que semblava més que un Congrés de Metges i Biòlegs, un Congrés de camioners. Si l'experiència fa ciència, qui pretengui organitzar un Congrés a Perpinyà, ja cal que comenci a enviar el material.

Pel que fa a les ponències, de la primera no n'han estat tretes conclusions. Les de la segona constaran en el Llibre d'Actes.

Els estudiants de Medicina en nombre d'uns dos cents, els de Biologia en nombre d'uns cinquanta es varen reunir per a tractar dels problemes de l'ensenyament i arribaren també a unes conclusions que caldrà emparar.

«Això quant a la tasca científica. La resta és coneguda de tothom: la recepció a la casa de la vila, el concert d'orquestra de cambra, films, els muntatges àudio-visuals, per cert molt bonics, del nostre amic Català i, per damunt de tot, l'anada a Prada. Quina emoció! Quina emoció la posada de flors a la tomba de Pompeu Fabra, el nostre mestre! I això em fa dir que si bé els protagonistes hem estat tots, la veritable "vedette" del Congrés ha estat la nostra llengua; la nostra llengua que vol dir el nostre esperit, la nostra cultura, el nostre passat i el nostre futur.»

«Finalment unes paraules de gràcies a totes les persones que m'han ajudat, però especialment a dues. Una és el nostre president que sempre ens ha donat mostres de la seva benvolença i el seu suport; i que quan passàvem l'angoixa d'uns camions que voltaven per aquests mons i que no arribaven ens comunicava la seva serenitat. Una altra és el darrer dels nostres congressistes: un infant de poques setmanes fill d'un dels nostres companys, que ahir tot seriós

i reflexiu, xuclant-se tranquil·lament el dit escoltava la cobla que interpretava sardanes i a tots nosaltres que cantàvem "Els Segadors". Jo posaria aquestes dues persones com a símbol d'un lligam entre el passat, que ja és història, un present emotiu i un futur esperançador.»

El president, Alsina i Bofill, dóna successivament la paraula a cadascun dels vicepresidents.

JORDI BAILLAT (Rosselló):

Dóna les gràcies en nom de tots els metges del Rosselló. Expressa la seva admiració per la presència de tants de metges joves. Diu que en realitat el metge és un estudiant tota la vida. Promet assistir, per mica que pugui, al Congrés vinent, d'aquí a dos anys, sigui on sigui.

Pondera el valor del que hom ha tractat en el Congrés tant la ponència d'infeccions com la dedicada a la salut, plantejada amb esperit d'humanitat.

Retraient les paraules del P. Colomer en referir-se al pensament filosòfic de Ramon Turró, creu que l'essència d'aquest pensament és el que ha informat aquest Congrés: esperit llatí, esperit mediterrani.

Elogia la conferència d'en Trueta llegida per Antoni Trias i recorda la reunió de la Societat Catalana de Pediatria a Sant Miquel de Cuixà el 1968 i cita paraules d'Oriol Casasses sobre poemes de Verdaguer, el veritable cantor del Canigó.

EMILI BALAGUER (València):

Creu que s'han de comentar tres punts com a conclusió del que hom ha fet en el Congrés.

1r. Cada ponència és una esperança per al descabdellament del nostre país. «Abans que biòlegs hem de considerar-nos catalans.»

2n. Ha quedat demostrat que els biòlegs són capaços d'aportar quelcom a la ciència de la salut, i que com a ciència la Biologia ha d'ocupar un lloc en la tasca de bastir el futur dels nostres països.

3r. Cal dur a terme les conclusions tretes de cada ponència.

MIQUEL MUNAR (Mallorca):

Expressa l'adhesió dels metges de les Illes i la seva gratitud a tots els que han col·laborat amb ell en el Congrés.

Espera, i desitja, que d'ara en davant els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana ja no es tornaran a interrompre i que continuaran

com a periòdica presa de contacte entre els companys dels diversos països de la comunitat lingüística catalana.

ANTONI OLIVA (L'Alguer):

Recorda l'anada de l'Acadèmia a l'Alguer ara fa sis anys. Llavors es va fundar l'Agrupació de Metges de l'Alguer que va rebre els companys de Catalunya presidits pel Dr. Jaume Pi-Figueras.

Agraeix als organitzadors d'aquest Congrés que hagin nomenat aquesta entitat membre d'honor del Congrés.

Acte seguit repassa els temes tractats, especialment els que toquen el vessant social i humà de la medicina.

Fa present que és portador d'una salutació del president de l'Agrupació algueresa i de tot el poble de l'Alguer als companys que han organitzat el Congrés, especialment a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears per a la qual deixa un valuós present com testimoni de fraternitat.

ANTONI VILANOVA (Andorra):

«Sóc el representant del més petit dels Països Catalans, però l'únic en què el català és l'idioma oficial.»

Cita les paraules del canonge Collell: «Poble que mereix ser lliure, si no li donen s'ho pren.»

Critica l'actitud del president del Govern espanyol Suárez tan desconsiderada vers la llengua catalana i proclama que aquesta llengua tan digna i vàlida com qualsevol altra és el fonament de la persistència i unió dels països catalans.

ALSINA I BOFILL:

«Acabem d'escoltar les paraules dels vicepresidents del Congrés a través dels quals —subratllades per llurs diferències fonètiques— s'ha fet ben viva la presència activa i solidària de totes les terres on la llengua catalana és parlada.

Cloem el Congrés amb la recança de deixar els amics de Perpinyà i de separar-nos de tants de companys que han vingut de tots els Països Catalans a participar en aquestes jornades de treball i a compartir una il·lusió dels nostre estament que ha trigat quaranta anys a cristal·litzar. He dit amb recança, però també amb una gran satisfacció. Els responsables de l'organització del Congrés hem tingut fins a darrera hora el dubte de si la nostra convocatòria trobaria una acollida adequada i de si el contingut del Congrés resultaria digne del prestigi de la medicina catalana. Aquests dubtes han estat supe-

rats i ho han estat amb escreix. Pel nombre d'inscrits i per la qualitat científica de les ponències, de les taules rodones, de la contribució dels estudiants i dels historiadors aquest Congrés ha estat un dels més reeixits entre els que s'han celebrat. Però, encara hi ha més: l'assídua assistència a totes les sessions d'un públic nombrosíssim. En l'exposició i discussió de les ponències aquesta gran sala —d'una cabuda de més de mil places— ha estat gairebé plena. Fet que contrasta amb el que ocorre en tants de Congressos en els quals els plens només s'aconsegueixen en la sessió inaugural i en els actes socials i d'esbarjo. En aquest aspecte el nostre Congrés ha tingut una característica que val la pena de subratllar per la seva exemplaritat: dens en l'aspecte científic, sobri en l'aspecte social.

Aquests resultats vénen a demostrar l'oportunitat de convocar el Congrés. Entre tots aquells als quals jo he assistit, qualificaria el del 1930 com el Congrés de l'esperança davant les portes que s'obrien a Catalunya cap al camí de la llibertat. El del 1936 fou el de l'eufòria per haver assolit l'autonomia del Principat i perquè s'entrellucava la del País Valencià i de les Illes. El d'ara és el Congrés del retrobament. Hem retrobat amics, hem retrobat cares conegudes però sobretot hem retrobat un esperit que més d'un cop havíem temut de perdre. Hem comprovat que l'esperit de Catalunya continua inspirant el nostre estament de metges i de biòlegs i —el que encara és més falaguer— també el dels estudiants. Per la participació de la joventut en les tasques del Congrés i sobretot en la il·lusió del Congrés, podem estar segurs de la continuïtat d'aquests aplecs i de llur solvència.

I en clausurar el Congrés no podria callar com ha estat de satisfactori per a mi de presidir-ho. Mai no podia somniar un colofó més honorable a la meva tan modesta vida acadèmica.

Moltes gràcies a tots per tantes coses.»

Colofó*

J. ALSINA I BOFILL

En cloure el X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana goso intentar de fer un breu resum del que ha estat en l'essència i en les circumstàncies.

L'essència del Congrés ha estat la feina científica. Això cal subratllar-ho. No hem anat a Perpinyà a recordar gestes i a cultivar enyorances, a

---

*Publicat al Llibre d'Actes del Desè Congrés.

Figura 54. - Al cementiri de Prada, Alsina i Bofill explicita l'homenatge a Fabra. A la seva esquerra, de perfil, Pere Babot, el secretari de la Societat de Biologia, veritable ànima de la represa d'activitats

gaudir d'un retrobament d'amics i a engrescar-nos perquè durant uns dies sembla que hàgim esborrat l'Albera. No. Hi hem anat a plantejar i intentar de resoldre, o més ben dit, de comprendre millor uns problemes que ens preocupen com a biòlegs i com a metges al servei d'una comunitat. El temes tractats assenyalen perfectament el doble aspecte de la feina proposada a la consideració dels biòlegs —metges i no metges— dels Països Catalans. I també expliquen que en la primera ponència els metges hagin hagut d'assessorar-se amb els biòlegs bàsics i que en la segona hagin necessitat la col·laboració de tècnics d'altres disciplines igualment compromeses en l'engendament de la salut col·lectiva.

El plantejament dels temes ha estat absolutament adequat a l'ambició de l'objectiu. Qui llegeixi o tan sols fullegi els dos llibres de ponències i aquest llibre d'actes s'adonarà de seguida que el nivell tècnic assolit és tan alt com podíem desitjar. No voldria caure en el parany d'un optimisme cofoi; però estic segur que els lectors del text de ponències i taules rodones —més que no pas els congressistes que només n'oïren un resum— convindran amb mi que podem estar ben agraïts a tots els participants per la feina que han fet. Han sentit la responsabilitat que implicava la represa dels congressos de metges i biòlegs dels Països Catalans sota el signe integrador de la llengua, i se n'han fet dignes.

Cal subratllar la importància de la sessió de treball plantejada i realitzada pels estudiants. Importància que resulta de dos fets: un, que per primera vegada els estudiants intervenen com a tals en un congrés de medicina i de biologia bàsica; l'altre, la transcendència dels temes debatuts i l'esperit verament constructiu i responsable amb què foren tractats.

La sessió d'homenatge a Ramon Turró tingué el nivell que calia. Els estudis llegits per Pere Domingo, Eusebi Colomer i Joan Obiols contribuiran decisivament al coneixement de l'obra de Turró.

Això no vol ésser més que un esquema del contingut del Congrés.

Però estem segurs que el judici que tothom en formarà amb la lectura dels textos publicats serà del tot favorable.

Aquests resultats demostren l'oportunitat de convocar el Congrés. Si algun moment n'havíem dubtat, el dubte ha quedat esvaït per la resposta. Entre biòlegs, metges, estudiants i acompanyants s'hi han reunit unes nou-centes persones, procedents de tots els Països Catalans des d'Andorra a l'Alguer, des de Salses a Guardamar. En aquest punt dos fets ben contradictoris vull anotar: la nombrosa i entusiasta representació valenciana i l'escassíssima participació dels metges i biòlegs de la Catalunya damunt de l'Albera. Aquesta abstenció, a què ha estat deguda? És una pregunta que ens hem fet i que no hem pogut contestar; sobretot perquè contrasta amb l'ajuda tan generosa de la municipalitat de Perpinyà i la col·laboració entusiasta de tres companys el nom dels quals seria injust de no esmentar: Andreu Roquere, Jordi Baillat i Francesc Català. Ells tres ens han fet costat en tots els actes i han aconseguit que no ens sentíssim forasters a Perpinyà. Ells tres i la municipalitat de la vila mereixen el nostre profund agraïment.

I ara, en enllestir la publicació d'aquest Llibre d'Actes, esperem amb deler l'Onzè Congrés, que ha de refermar la voluntat del nostre estament d'ésser una col·lectivitat orgànica, amb desig de perfeccionament i de servei.

El concepte de salut en el Desè congrés

GONÇAL LLOVERAS

Vicepresident del Quinzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Les significacions d'aquest Congrés foren, en la història —trencada— d'aquestes convocatòries, moltes, molt diverses i molt importants. Les ciències de la salut, la llengua, la situació política, l'exigència de canvis socio-culturals en un moment històric vulnerable, la incorporació crítica i il·lusionada de joves maneres d'entendre la salut i la malaltia, la persistència de referents personals no tan joves que aportaven reflexions fetes des del sofriment i destinades a l'esperança, varen constituir una circumstància excepcional. Tan agosarada i captivadora era aquesta circumstància que quelcom de transcendent n'havia de resultar. Quelcom volia dir: idees, debats, autocrítiques i conclusions. Amb un producte, com està de moda dir, no sé si per sort o per desgràcia: un nou concepte de salut.

Jo aconsellaria als editors d'aquest volum dedicat a la història dels nostres Congressos que, per sintetitzar de manera clara i punyent què significà el Congrés de la Represa, es decidissin a reproduir amb exactitud l'índex de la segona ponència. «Funció social de la Medicina». Els temes, la titulació d'aquests temes, la seqüència en què foren distribuïts i les persones (professionals ben diversos, òbviament) que varen assumir la responsabilitat d'escriure cada text, constitueixen un conjunt fascinant de suggeriments, atreviments i propostes que no han perdut gens d'interès. És evident que no

Figura 55.- Jordi Gol i Gurina (1924–1985), el principal ponent de la "Funció social de la medicina", exposada al Desè Congrés

estic convertint en dogmes tantes i tan bones conclusions. El que dic és que l'exercici de rellegir, avui, aquesta ponència és més que instructiu. És estimulante i allçonador. Fins i tot en propostes que ara resulten inevitablement ingènues. Però és que, en conjunt, domina la malícia sobre la ingenuïtat.

La definició de salut que sorgí d'aquell Desè Congrés i que hem acordat implícitament, per justícia i bon record atribuir a Jordi Gol fou adjectivada per molta gent (sobretot del món de la medicina i de la sanitat) d'intuïció poètica. Malgrat que el qualificatiu no era antipàtic, sí que era banal perquè permetia suposar que es considerava una definició inofensiva, que no mossegava la realitat. Però què ha succeït? Ha succeït que un concepte de salut no basat en la negació de la malaltia, sinó en «un viure joiós, autònom i solidari» està en els fonaments de la moderna medicina preventiva, de l'educació sanitària, de la desitjable evolució de les malalties cròniques (àdhuc les incurables) i de l'ètica d'una correcta utilització de la indispensable tecnologia. En aquell Congrés la relació metge-malalt, la consideració del pacient com agent de la seva pròpia malaltia, la necessitat d'ensenyar als metges a interrogar no sols l'organisme sinó també les persones, esdevingueren temes ineludibles. L'humanisme que en la ponència sobre funció social de la Medicina es proposava i que segueix proposant-se com una necessitat, no és un pseudohumanisme reaccionari; és un concepte vigent, que contempla la integració de la ciència, tècnica, equitat i subjectivitat del possible malalt. És a dir del malalt ja abans de ser-ho.

Crec que aquesta fou la lliçó, i els qui volen revisar a fons la manera d'ensenyar medicina i d'integrar competències més que titulacions no poden defugir-la.